

Radikální fenomenologie představuje jistý typ rozšíření základní fenomenologické myšlenky priority přístupu ke jsoucímu před jsoucím samým (a ovšem i před „tzv. jsoucím“, neboť předreflexivně považujeme za jsoucí i každý agregát, každou hromadu); fenomenologická metoda je tím „ontologizována“. Jde o rozšíření v tom smyslu, že za subjekt přístupu není považován jen člověk, nýbrž že za takový subjekt je považováno každé „pravé jsoucno“. To, co se ukazuje jako „svět“, není tedy založeno na jsoucnech samých (svět není zejména hromadou jsoucen), nýbrž na tom, jak na sebe jsoucna nejrozmanitějšího druhu a úrovně „reagují“, tedy na (skutečných, tj. uskutečněných, provedených) vztazích mezi jsoucny. V tomto smyslu pak je jakási „fenomenologická redukce“ již proto nezbytností, že cesta ke skutečnému jsoucímu jde nutně přes přístup k němu, a to nejen přes přístup jednoho konkrétního subjektu ani jen jednoho druhu subjektu, totiž přes člověka, ale přes veškeré subjekty na všech úrovních, které na daném konkrétním přístupu (a také druhu přístupu) nějak participují.

Snad se v této chvíli ukazuje jako nezbytné demonstrovat to, co bylo řečeno, na nějakých příkladech. Nejsrozumitelnějším způsobem to snad bude možno ukázat na vědou předpokládaných (resp. „konstruovaných“ jsoucnech, o jejichž jsoucnosti sice nejen příslušná věda, ale ani řada dalších věd nemá žádných pochybností (i když jejich zkoumání ještě zdaleka není vyčerpáno), ale která nelze žádným přímým způsobem vykázat. Takovými jsoucny jsou např. atomy: ty nikdo z nás „neviděl“ a přímo vidět ani nemůže; ale nejen to. My zatím nemáme žádnou metodu přístupu k jednotlivým atomům, ale jsme zcela odkázáni na to, jak se příslušné atomy „masově“ (tedy statisticky průměrně) vůči sobě navzájem chovají. Když na sebe dva atomy „reagují“, znamená to, že nějakým způsobem „registrují“ „při-tomnost“ toho druhého, tj. že zaznamenají nejen jeho „výskyt“ v časové a prostorové blízkosti, ale i něco z jeho povahy, z jeho kvalit. To pak dále znamená, že vlastně reagují na to, jak se jim onen druhý atom „jeví“, tedy co z něho opravdu dovedou zaregistrovat, zaznamenat. Jejich reaktivita má jen určitý rozsah a dosah, takže ten druhý atom se pro ně „jeví“ jen zčásti, jen částečně, a navíc v určité zprostředkující podobě – tedy jako fenomén. Atomy na sebe navzájem reagují nikoli jako na to, co „vskutku“ jsou, nýbrž jen na to, jako co se jim ten druhý „dává“ jako fenomén. Radikální fenomenologie tedy spočívá v tom, že svět nevidíme jako založený na „objektivních skutečnostech“, nýbrž pouze a výhradně na „fenoménech“. Nejsou to ovšem fenomény „naše“, tj. nejde jen o to, jak se nám ony „skutečnosti“ jeví, neboť ony „skutečnosti“ se nám vlastně nejeví resp. nemohou jevit – jsme závislí na tom, jak se „jeví“ skutečnostem daleko nižších úrovní, na jejichž vnímavosti a reaktivitě jsme mnohočetně závislí. Jde tudíž o zcela nové, odlišné chápání „fenoménu“ a fenomenality vůbec – nejde o vyhraněně subjektivní záležitost. Subjektivita (resp. přesněji: subjektivnost !) má ‚pro nás‘ v sobě něco „objektivního“ či pseudo-objektivního, je to něco, co se děje (odehrává) nezávisle na naší subjektivitě a co je vůči ní čímsi jakoby „vnějším“.

(Písek, 050123-1.)

* fenomenologie, radikální,